

ARHIVSKA GRAĐA ZA HISTORIJU SREDNJOVJEKOVNE BOSNE
(ISPISI IZ KNJIGA KANCELARIJE DRŽAVNOG ARHIVA U DUBROVNIKU 1341-1526)

**Institute of History
Sarajevo**

**Historical Archives
Sarajevo**

Esad Kurtović

**ARCHIVAL SOURCES FOR THE
HISTORY OF MEDIEVAL BOSNIA
(Excerpts from the Chancery Registers of the
Dubrovnik State Archives, 1341-1526)**

- 1 -

SARAJEVO, 2019.

**Institut za historiju
Sarajevo**

**Historijski arhiv
Sarajevo**

Esad Kurtović

**ARHIVSKA GRAĐA ZA HISTORIJU
SREDNJOVJEKOVNE BOSNE
(Ispisi iz knjiga kancelarije
Državnog arhiva u Dubrovniku 1341-1526)**

- 1 -

SARAJEVO, 2019.

Izdavači:

Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju
Podgaj 6, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
www.iis.unsa.ba

Javna ustanova Historijski arhiv Sarajevo
Alipašina 19, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
www.arhivsa.ba

Urednici:

Muhamed Nametak
Fuad Obranović

Recenzenti:

Emir Filipović
Srđan Rudić
Relja Seferović

Štampa:

Štamparija Fojnica

Tiraž:

200

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

930.25:94(497.6)“1341/1526”

ARHIVSKA građa za historiju srednjovjekovne Bosne : (ispisi iz knjiga kancelarije
Državnog arhiva u Dubrovniku 1341-1526) / [priređio] Esad Kurtović. - Sarajevo :
Institut za historiju : Historijski arhiv, 2019. - 3 sv. (XVIII, 1765 str.) : faks. ; 25 cm

Na spor. nasl. str.: Archival sources for the history of medieval Bosnia

ISBN 978-9958-649-30-1 (Institut za historiju)
ISBN 978-9958-892-19-6 (Historijski arhiv)

COBISS.BH-ID 27372550

MAJCI ĐULI I OCU HUSNIJI

SADRŽAJ**SVEZAK 1**

UVOD.....	XI
Diversa Cancellariae, XIII (1341-1342).....	3
Diversa Cancellariae, XIV (1343-1345).....	7
Diversa Cancellariae, XV (1347-1348).....	13
Diversa Cancellariae, XVI (1348-1350).....	21
Diversa Cancellariae, XVII (1351-1353).....	27
Diversa Cancellariae, XVIII (1354-1356).....	35
Diversa Cancellariae, XX (1365-1366).....	45
Diversa Cancellariae, XXI (1366-1368).....	53
Diversa Cancellariae, XXII (1369-1370).....	71
Diversa Cancellariae, XXIII (1371-1372).....	83
Diversa Cancellariae, XXIV (1375-1376).....	97
Diversa Cancellariae, XXV (1381-1383).....	125
Diversa Cancellariae, XXVI (1385-1387).....	149
Diversa Cancellariae, XXVII (1387-1389).....	162
Diversa Cancellariae, XXVIII (1436).....	201
Diversa Cancellariae, XXIX (1389-1391).....	203
Diversa Cancellariae, XXX (1392-1393).....	247
Diversa Cancellariae, XXXI (1392-1396).....	289
Diversa Cancellariae, XXXII (1396-1399).....	319
Diversa Cancellariae, XXXIII (1397-1402).....	391
Diversa Cancellariae, XXXIV (1401-1403).....	425
Diversa Cancellariae, XXXV (1403-1405).....	477
Diversa Cancellariae, XXXVI (1405-1408).....	527

SVEZAK 2

Diversa Cancellariae, XXXVII (1408-1409).....	571
Diversa Cancellariae, XXXVIII (1408-1413).....	605
Diversa Cancellariae, XXXIX (1411-1413).....	625

Diversa Cancellariae, XL (1414-1416)	663
Diversa Cancellariae, XLI (1416-1418)	709
Diversa Cancellariae, XLII (1422-1424).....	781
Diversa Cancellariae, XLIII (1424-1426, 1406).....	843
Diversa Cancellariae, XLIV (1426-1428)	899
Diversa Cancellariae, XLV (1428-1429)	951
Diversa Cancellariae, XLVI (1429-1431).....	971
Diversa Cancellariae, XLVII (1432-1433).....	993
Diversa Cancellariae, XLVIII (1433-1435)	999
Diversa Cancellariae, XLIX (1435-1436; 1364-1365)	1027
Diversa Cancellariae, L (1436-1437)	1057
Diversa Cancellariae, LI (1437).....	1073
Diversa Cancellariae, LII (1437-1438)	1075
Diversa Cancellariae, LIII (1438-1439)	1083
Diversa Cancellariae, LIV (1439-1440).....	1097
Diversa Cancellariae, LV (1440-1441).....	1119
Diversa Cancellariae, LVI (1442).....	1129
Diversa Cancellariae, LVII (1442-1443)	1139
Diversa Cancellariae, LVIII (1443-1444).....	1151

SVEZAK 3

Diversa Cancellariae, LIX (1445-1446)	1169
Diversa Cancellariae, LX (1446-1447).....	1187
Diversa Cancellariae, LXI (1447-1448)	1201
Diversa Cancellariae, LXII (1450-1451).....	1221
Diversa Cancellariae, LXIII (1451-1452).....	1233
Diversa Cancellariae, LXIV (1454).....	1241
Diversa Cancellariae, LXV (1455-1456).....	1249
Diversa Cancellariae, LXVI (1456-1457)	1261
Diversa Cancellariae, LXVII (1457-1458)	1267
Diversa Cancellariae, LXVIII (1458-1459).....	1273
Diversa Cancellariae, LXIX (1459-1460).....	1279
Diversa Cancellariae, LXX (1461)	1289

Diversa Cancellariae, LXXI (1463-1464)	1295
Diversa Cancellariae, LXXII (1464-1465)	1305
Diversa Cancellariae, LXXIII (1466-1468)	1311
Diversa Cancellariae, LXXIV (1469-1471).....	1337
Diversa Cancellariae, LXXV (1471-1473)	1339
Diversa Cancellariae, LXXVI (1473-1474).....	1343
Diversa Cancellariae, LXXVII (1475-1476).....	1347
Diversa Cancellariae, LXXVIII (1477-1478)	1351
Diversa Cancellariae, LXXIX (1478-1479)	1353
Diversa Cancellariae, LXXX (1479-1480)	1357
Diversa Cancellariae, LXXXI (1481-1482)	1361
Diversa Cancellariae, LXXXII (1482-1483).....	1367
Diversa Cancellariae, LXXXIII (1484).....	1371
Diversa Cancellariae, LXXXIV (1485-1486)	1375
Diversa Cancellariae, LXXXV (1486-1487).....	1377
Diversa Cancellariae, LXXXVI (1488-1489)	1383
Diversa Cancellariae, LXXXVII (1489-1491)	1389
Diversa Cancellariae, LXXXVIII (1491).....	1397
Diversa Cancellariae, LXXXIX (1492-1493).....	1403
Diversa Cancellariae, XC (1494-1495)	1409
Diversa Cancellariae, XCI (1496-1497).....	1413
Diversa Cancellariae, XCIIa (1497-1498)	1415
Diversa Cancellariae, XCIIb (1497-1498).....	1417
Diversa Cancellariae, XCIII (1498-1499)	1423
Diversa Cancellariae, XCIV (1500)	1429
Diversa Cancellariae, XCV (1501)	1433
Diversa Cancellariae, XCVI (1502-1503)	1439
Diversa Cancellariae, XCVII (1503-1505).....	1443
Diversa Cancellariae, XCVIII (1505-1506)	1449
Diversa Cancellariae, XCIX (1506-1507)	1453
Diversa Cancellariae, C (1507-1508).....	1457
Diversa Cancellariae, CI (1508-1509).....	1467
Diversa Cancellariae, CII (1510-1511)	1473

Diversa Cancellariae CIII (1511-1512).....	1479
Diversa Cancellariae, CIV (1512-1514).....	1487
Diversa Cancellariae, CV (1514)	1495
Diversa Cancellariae, CVI (1515-1516).....	1497
Diversa Cancellariae, CVII (1517-1518)	1505
Diversa Cancellariae, CVIII (1518-1519)	1509
Diversa Cancellariae, CIX (1519-1520).....	1511
Diversa Cancellariae, CX (1521)	1515
Diversa Cancellariae, CXI (1522-1523).....	1517
Diversa Cancellariae, CXII (1523-1524).....	1521
Diversa Cancellariae, CXIII (1524-1525)	1525
Diversa Cancellariae, CXIV (1525-1526)	1529
PRILOZI.....	1533
REGISTAR.....	1543
Imenski registar.....	1543
Registar mjesta.....	1752

UVOD

Među značajnijim serijama Državnog arhiva u Dubrovniku u kojima se nalazi veći broj informacija za osvjetljavanje historije srednjovjekovne Bosne zapaženo mjesto ima serija *Diversa Cancellariae*. Ona predstavlja očuvane ostatke zapisanih državnopravnih i privatnopravnih ugovora u širem spektru raznolikih pisanih pojavljivanja državnih i privatnih aktera. U ovoj seriji, kao i u seriji *Diversa Notariae*, prezentirana su raznorazna operacionaliziranja koja su izrazom državnih, upravnih, sudskih i privrednih subjekata, te privatnih aktera kao nosioca životnosti i prakse regulirane prohodnosti šarolikog dubrovačkog društva, koji su, više ili manje, dijelom svojih aktivnosti zabilježeni u Dubrovačkom državnom arhivu u drugim serijama. Da bi se ova serija opisala, najbolje je reći da se ona lakše raspoznaje među drugim na način da sama po sebi predstavlja sve ono što, kao svojevrsni produžetak definirane i proživljene prakse “na terenu”, nije ušlo u specijalizirane sveske odluka pojedinih vijeća, pisama, tužbi, zaduživanja, testamenata i drugih, te da de facto predstavlja i svojim nazivom jeste serija svega drugoga, preostalog tj. raznih i raznoraznih spisa kojima odiše praktična primjena, odnosno život srednjeg vijeka. Najviša državna razina izražena odlukom dubrovačkog Vijeća umoljenih koja se bilježi u jednoj seriji (*Consilium rogatorum*) a saopćava bosanskom akteru kroz druge serije, kroz pisma i povelje (*Leterre di Levante; Diplomata et acta*), svoje operacionaliziranje na terenu među pojedincima, skupinama ili društvenim slojevima kao faktorima, ima u ovoj seriji. Otuda je ona duboko vezivna, komplementarna uz druge serije jer kao produžena ruka jeste sveobuhvatan prostor u kojem se sagledavaju svi politički, privredni i kulturni segmenti kojima se, iz našeg ugla posmatrano, saznaju i isprepleteni odnosi u srednjovjekovnoj Bosni, a ponajviše, zbog takve historijske konstelacije i prirode porijekla arhivske građe, odnosi Dubrovnika i njegovog neposrednog zaleđa.

Materijal koji je pred Vama obuhvata sveske od broja 13 do broja 114, a vremenski period 1341-1526. godine. U svesku broj 19 nisu pronađeni sadržaji važni za dubrovačko zaleđe. Vremenski i prostorni obrasci obuhvaćeni ovom serijom ne predstavljaju zasebnu historijsku, tematsku niti metodološku postavku do interesni milje u kojem se autor duže vremena kretao vođen istraživanjima različitih tema a bez namjere za iscrpnošću te do kojih je u ovoj formi i dimenziji kao ideji došao tek na kraju istraživanja. Naravno, svakom ponuđenom informacijom delegirano je polazište za novo istraživanja i u tom pravcu je postavljen zadatak i osnovni cilj prezentacije ovih ispisa kao korak prema daljem radu budućih istraživača. Nenamjerne greške su sastavnim dijelom ovog rada i zbog njih se unaprijed izvinjavam korisnicima. Istraživačkim polazištem predstavljaju se i regesti, svojevrsni kratki naslovi kojima se otvara svaki pojedinačni dokument. Oni nisu mogli biti obimniji jer bi svakim novim

redom znatno uvećali obim rukopisa. Djeluju stereotipno i ponekad ne ukazuju na dimenziju sveukupnosti sadržane u dokumentu ali u egdotičkom smislu učinili su nam se najboljim rješenjem. I oni su sami po sebi samo polazišta.

Ponuđeni ispisi nude informacije značajne za političku historiju, privredni i općedruštveni i kulturni razvoj koji se odvijao u Bosni i u komunikaciji između Bosne i primorja, prije svega najviše povezanog dubrovačkog područja. Poznavanje dubrovačke građe bez poznavanja ove serije iz bosanske medievalne perspektive skoro da je nemoguće. Dubrovačka ekonomsko-politička strategija prema zaleđu i bosanska primorska orijentacija ovdje se ocrtavaju u potpunosti. Širina prezentiranog materijala pokazuje sve moguće aspekte povezivanja koje je i onovremeni svijet poznao. Brojne izjave kreću se jednostavnim obrascima pružajući minimalnu polaznu osnovu za historijsku kontekstualizaciju. To je često jednostavna identifikacija aktera, dva subjekta sa bosanske i dubrovačke strane koji se u određenom vremenu nalaze povezani u jednom aktu (kupoprodaja raznih roba, ugovori o najmu radne snage, učenje zanata, ugovori o prijevozu robe, ugovori o uzgoju stoke, davanje jemstva i slično). Na drugoj strani brojne su i one ponude koje ovu uobičajenu aktivnost usložnjavaju dodatnim opisom, digresijom koja daje, da kažemo, malo više boje, kako za aktera tako i za parametre određenog akta, te se pretvaraju u pravu riznicu za zainteresiranog istraživača. Šablonizirana polazišta izvršenog čina sa raznovrsnim detaljiziranjima omogućavaju informaciju više kako o porijeklu i poziciji, tako i o pravnom osiguranju pojedinih strana kojima se šire vidici i opća spoznaja o historiji XIV-XV stoljeća.

Uobičajenost fragmentarne građe karakterizira, predstavlja i prati sadržaj raznih kancelarijskih ispisa. Ipak, iscrpne informacije o dolasku bosanskih poslanika po tribute govore o nizu djelatnosti iz političke historije, historije diplomatske službe, definiranom ceremonijalu i potrebnom scenom sa pripremljenim dokumentima i izvršenim radnjama, kontraosiguranjima, kojima se može otpočeti i završiti poslanička misija i javnom preuzimanju uz prisustvo većeg broja inostranih svjedoka. Ti dokumenti i dalje predstavljaju prvorazredan materijal za historiju srednjovjekovne Bosne koji krasi ovu seriju. Sličnog profila je i druga dokumentacija u kojoj se pojavljuju ključni akteri bosanske medievalne scene i takve folije se ponajčešće pronalaze i citiraju iz neobjavljene građe. Uprkos brojnim istraživanjima ove serije na ovom mjestu pojavljuje se niz dokumenata kojima se dosad poznato može popuniti novim zrcima spoznaje.

Na drugoj strani, bez pojavnog ekskluzivizma, istraživače djelimično zamara sveška u kojoj se nalaze pretežno informacije o najmu radne snage i učenju zanata. U Diversama daleko su brojniji i rjeđe korišteni dokumenti u kojima se pojavljuju anonimni akteri kojima se na prvi pogled duži literaturni historijski osvrt ne može olako sastaviti. To su čitave skupine dokumenata koji nude suhoparne informacije,

primjerice uobičajene kupoprodaje koji ne daju dovoljno prostora za širu interpretaciju. U nedostatku pisane građe to jeste značajan prostor kojeg treba ispratiti. Tu se spominju akter, njegovo detaljno lociranje u Bosni i artikl kojim se trguje. Kao izolirani primjer spominjanja može čekati daljnja istraživanja, a poneka pojedinačna kupoprodaja, spojena s postojećim saznanjima ili građom drugih serija ili druge provenijencije, može izazvati sintetsko povezivanje i imati još veći značaj. Ipak, i same po sebi pojedinačne i nedovoljno kontekstualizirane, kada su sakupljene na jednom mjestu, informacije o kupoprodaji postaju životnije jer definiraju proces do najsitnijih detalja i zahvalan su prostor za sveobuhvatnije analize nastale miješanjem činjeničnog i komparativnog materijala iste epohe i prostora. Pored kupoprodaje takvu u polazištu naizgled stereotipnu, a kao cjelina dobru stvaralačku poziciju imaju i svi drugi zabilježeni ugovori u ovoj šarolikoj seriji.

Po drugoj osnovi ni količina predstavljenog dokumenta ne mora da bude presudna jer pojedini dokumenti kraćim ali prodornijim sadržajem mogu predstavljati bolje uporište za rad. Otuda je, na nekim mjestima, svaki redak ispisa nekog manjeg dokumenta izuzetno dragocjen, za razliku od nekih dužih dokumenata u kojima se više prati refleks ili usputnost procesa relevantnog za historiju srednjovjekovne Bosne. I ovom prilikom konstatiramo da je sve to na jednom mjestu odličan prostor za kontekstualizaciju i širenje istraživačke podloge.

U prometu Bosne i Dubrovnika trguju, posluju i uopće komuniciraju svi društveni slojevi. Nerijetko nisu navedeni sa svojim statusom, zanimanjem ili dužnošću pa su trgovac (kupac i prodavač) i poslodavac najčešći epiteti i opisi koji se mogu dati djelimično anonimnim akterima brojnih ugovora. Slična je situacija i sa jemcima i arbitrima kada dodatne identifikacije izostaju.

U Dubrovniku poslove notara i kancelara obavljaju školovani djelatnici porijeklom iz Italije. Njihovo poznavanje jezika dubrovačkog zaleđa je slabije. To se ponajbolje ogleda u situacijama gdje se bilježe imena aktera i njihovih mjesta iz zaleđa. Ono što čuju kancelari i notari - oni to zapisuju, fonetski nedosljedno, zbog nepoznavanja i razlike između latinskog i slavenskog jezika. U situacijama kada se iste osobe i naselja pojavljuju u više navrata moguće je i nekim tehnički teže upisanim identifikacijama dati precizne odrednice. Tako je različita pisanja za Prijepolje, sa preko petnaestak verzija ili za Foču kroz desetak verzija lako povezivati i prepoznati. Slično je i sa drugim poznatim naseljima u Bosni, kao i sa mjestima na dubrovačkom području koja skoro u potpunosti imaju liniju trajanja do današnjih dana. Sa rjeđe ili jednom spomenutim imenima ili naseljima situacija je potpuno otežana do razine postavljanja istraživačke enigme budućim generacijama (primjerice: Chyraechyach, Iscillane, Isluorča, Isprebar, Isaiesde, Isagradia, Sgazagn, Sgoyoua, Sianscha, Sibra itd). Kada je jedna osoba prepoznata u određenom vremenu i prostoru poput

Ostoje Tvrdečevića iz Konavala, njegova identifikacija u dokumentima je, uprkos različitim varijantama lako spojiva (Tuerdeceuich/Tuerdeçeuich/Tuerdezeuich/Tuerdiçeuich/Tuerdizeuich/Turdeçeuich/Teuerdeceuich/Tuerdoeuich Ostoius/Ostoyus/Hostoius/Hostoyus/Ostoyachus). Nasuprot toga brojni su primjeri jednom zapisanih aktera kojima je teško prepoznati njihovo slavensko bilježenje. Na ovom mjestu registrom su brojne osobe i mjesta povezani, ali isti pokazuje da je pred korisnicima dosta prostora za daljnja ujednačavanja i nova rješenja.

Pripremljeni materijal sačinjen je ispisivanjem kroz duži vremenski period izučavanja historije srednjovjekovne Bosne. Zahvaljujem se djelatnicima Državnog arhiva u Dubrovniku na iskazivanoj susretljivosti, naklonosti, prijateljstvu i svakovrsnoj pomoći u radu. Posebnu zahvalnost ističem dr. Srđanu Rudiću, dr. Emiru O. Filipoviću i dr. Relji Seferoviću, te urednicima dr. Muhamedu Nametku i mr. Fuadu Obranoviću na sprovođenju recenzentske i uredničke djelatnosti u pripremi ovog izdanja. Iskrenu zahvalnost dugujem društvenoj zajednici i izdavačima Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu i JU Historijskom arhivu Sarajevo na izraženoj spremnosti i pomoći da ovo izdanje ugleda svjetlo dana. Svojim najmilijima zahvaljujem na istrajnoj podršci.

INTRODUCTION

Among the important collections of the Dubrovnik State Archives, which hold a great amount of data that can illuminate the history of medieval Bosnia, the archival series of *Diversa Cancellariae* particularly stands out. It holds remnants of recorded legal contracts, both public and private, as part of a broader spectre of various written instances in which official and personal dealings were documented. This collection, much like the collection known as *Diversa Notariae*, contains reports of diverse undertakings and activities of state, administrative, judicial and economic subjects, as well as private actors, whose deeds left a trace in the Dubrovnik State Archives and its numerous archival series. As such, the preserved documents are an expression of vitality and of regulated permeability of the diverse Ragusan society. In describing this collection, it would be best to say that it is distinguished from others by its contents. Namely, it encompasses diverse and assorted documents that had not been included in the specialized registers which registered decisions made by various councils, letters, lawsuits, loans, testaments, etc. In fact, its very name hints that it is a diverse collection of everything else, leftovers that express a kind of an extension of defined and lived practice “on the ground”, as well as an manifestation of implemented practice and life during the Middle Ages. The highest state authority, articulated by the decision of the Ragusan Senate which is recorded in one collection (*Consilium rogatorum*) and is reported to the Bosnian actor through other collections, through letters and charters (*Leterre di Levante; Diplomata et acta*), was operationalized via a document recorded in this collection. Therefore, it is deeply binding, complementary with other collections, as it acts almost like an extended arm and an all-encompassing space which reflects all possible political, economic and cultural segments of medieval life and activities. Viewed from our particular perspective, these records serve to uncover the intertwined relations in medieval Bosnia, and mostly, due to the historical constellation and the origins of archival sources, to find out more about the relationship between Dubrovnik and its immediate hinterland.

The materials in the volume before you are excerpts of sources from archival registers numbered 13 to 114, and are chronologically limited to the period from 1341 to 1526. Register number 19 did not contain any relevant information for the Ragusan hinterland. The chronological and spatial framework covered by this collection does not represent a specific historical, thematic, nor methodological basis, but has resulted from the author’s specific area interest through which he moved for a long period of time, led by research of various topics, without any intention of comprehensiveness. In this form and dimension, the idea of gathering

and publishing the transcribed sources appeared only after the research work had been completed. Naturally, each presented excerpt delegates a foundation for new research and the main goals and aims of this book are to serve as an important step towards the further investigation of future researchers. Unintentional mistakes are an integral part of this work, and I apologise in advance to the users because of them. The research substance is also presented by the *regesta*, short titles which open each individual document. They could not be more extensive as they would greatly increase the volume of the manuscript with each new line. They look stereotypical and sometimes do not indicate the wide-ranging dimension contained in the document, but in an egdotic sense they seemed the best possible solution. In a way, they only function as a starting point for researchers.

The gathered and transcribed excerpts offer information relevant for the political history, economic, social and cultural development of Bosnia as well for as the communication that Bosnia had with the coast, above all with the area of Ragusa. The understanding of Ragusan archival sources from the Bosnian medieval perspective, without the proper understanding of this collection, is almost impossible. The economic and political strategy of Ragusa towards the hinterland and the Bosnian orientation towards the seacoast are here presented in their entirety. The breadth of the published materials demonstrates all possible aspects of connections that the world of that time had at its disposal. Numerous statements are within simplified forms, offering minimal basis for historical contextualization. This is mostly a simple identification of individuals, two subjects from the Bosnian and Ragusan side, who are at one point in time connected in a mutual act (the sale of various goods, contracts about the hire for work, apprenticeship, contracts about the transport of goods, grazing cattle, guarantee, etc.). On the other side, there are many documents that complicate these usual activities with additional descriptions, digressions with details about the mentioned individual and the parameters of his activity, thus turning the source into a real treasure trove for the interested researcher. The formulaic nature of the way that the executed action has been recorded, along with various noted details, allow for the inclusion of additional information about the origin and position of individual parties and their legal insurance, extending our horizon and general knowledge about the history of the fourteenth and fifteenth centuries.

The main characteristic of these various records made in the chancery of Ragusa is their conventionality and fragmentation of their contents. Nevertheless, detailed information about the arrival of Bosnian messengers to collect tributes speak of a series of activities connected to political history, the history of diplomatic service, defined ceremonial and required scene with prepared documents and executed actions, counter-insurances, which can initiate and terminate the ambassadorial

mission along with a public acceptance before a greater number of foreign witnesses. These documents still represent first class materials for the history of medieval Bosnia. Of similar profile are other kinds of instances in which key actors of the Bosnian medieval scene appear, and these sources are often contained on the unpublished pages of this collection. Despite the vast research that has previously been undertaken, this work presents a significant number of documents that can complete the already established facts with new grains of knowledge.

On the other side, without the impression of exclusivism, most researchers are partially tired by a collection that mostly contains information on the hire of work force and apprenticeships. The *Diversa Cancellariae* also contains numerous and less frequently used documents in which anonymous individuals appear. Therefore, it is seemingly difficult to create a longer historical review of these persons and their activities. These are groups of documents that offer dry information, for instance, usual records of sale that do not permit broader interpretation. In the general lack of written sources, this is an important space that needs to be understood. These documents mention the involved individual, his precise location in Bosnia, as well as the goods in which he trades. As an isolated example one mention can await further research, and sometimes an individual sale, connected with existing knowledge or documentation gathered from other collections, can serve as a foundation for synthetic connections and prove to be of greater importance. Nevertheless, even though solitary and without proper contextualization, gathered together in one place, contracts of sale become more dynamic as they define the whole process up to the minute details and are a useful area for more in-depth analysis through the mixing of factual and comparative material from the same epoch and space. All other recorded contracts in this diverse collection have the same stereotypical form, which can essentially serve as a good and creative position.

On a completely different note, the extent of the presented document is not a decisive factor as certain shorter records with more appropriate contents can serve as a better starting point for research. Therefore, each excerpted line of a shorter document is of utmost importance, as compared to some other lengthier documents that can only serve to trace a reflex of a process relevant for the history of medieval Bosnia. Gathered in one place, it serves as a great opportunity to contextualize and extend the research basis.

All social layers are involved in the exchanges between Bosnia and Ragusa, in commerce, communication and all other forms of interactions. They are sometimes not mentioned with their status, occupation or service, so merchant (buyer and seller) and employer is the most common epithet and description that can be ascribed to the partially anonymous parties of the numerous contracts. Almost

an identical situation also concerns the guarantors and arbiters when additional information is lacking.

In Ragusa educated individuals who originated from Italy performed the jobs of the notaries and chancellors. Their knowledge of the language used in the Ragusan hinterland was weaker. This is best seen in those situations when they recorded the names of the individuals from the hinterland and their places of origin. The chancellors and notaries recorded what they hear, phonetically inconsistent because they were not familiar with the differences between the Latin and Slavic language. In those situations when the same persons and places appear more frequently, some more problematic identifications can be solved precisely. Consequently, it becomes easier to recognize the different ways of inscribing the name of Prijepolje, which appears in over fifteen different versions, or Foča, which has around ten different ways in which its name was written. It is the similar case with other known places in Bosnia, as well as with some settlements on the Ragusan area that still exist today. The names and places that appear only once make the situation much more difficult, to the extent of providing a research enigma for future generations (for instance: Chyraechyach, Iscillane, Isluorça, Isprebar, Isaiesde, Isagradia, Sgazagn, Sgoyoua, Sianscha, Sibra, etc.). When one individual is recognized in a certain period and space, such as Ostoja Tvrdečević from Konavli, his identification is possible, despite the various variants in which his name appears (Tuerdeceuch/Tuerdeçeuch/Tuerdezeuich/Tuerdiçeuch/Tuerdizeuich/Turdeçeuch/Teuerdeceuch/Tuerdoeuich Ostoius/Ostoyus/Hostoius/Hostoyus/Ostoyachus). However, there are numerous examples of individuals whose names have been recorded only once, making it very difficult to ascertain their original Slavic form. Here the index connects numerous individuals and places, but the index also shows that there is a lot of space for further standardization and new solutions.

This material was created by excerpting texts from sources during a longer period of researching Bosnian medieval history. I would like to express my gratitude to the archivists of the Dubrovnik State Archives for their kindness, benevolence, friendship, help and support in my work. I would like to particularly thank dr. Srđan Rudić, dr. Emir O. Filipović and dr. Relja Seferović, as well as to the editors, dr. Muhamed Nametak and mr. Fuad Obranović, for performing the necessary review and editorial work in preparation of this publication. I am also sincerely grateful to the community and publishers, the Institute for History of the University of Sarajevo and the Historical Archives Sarajevo, for the help and expressed willingness to publish this work. I also thank my dear family for the continued support.

